

ประโยค ป.ธ.๗
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๕

๑. ในเหตุเกิดด้วยอำนาจคำถามนั้น มีคำกล่าวตามลำดับ ดังต่อไปนี้ เล่ากันมาว่า มหาชนในชมพูทวีป ประชุมกันในที่นั้น ๆ มีประตูเมือง ศาลาว่าราชการ และที่ประชุมเป็นต้น ถึงให้เงินและทอง ยัγκันและกันให้เล่าเรื่องมีประการต่าง ๆ มีเรื่องนางสีดามาเป็นต้น ของพวกคนนอกศาสนา ฯ เรื่องแต่ละเรื่อง โดยล่วงไป ๔ เดือน จึงจบ ฯ วันหนึ่ง เรื่องมงคลเกิดขึ้นในประชุมนั้นว่า อะไรหนอแล เป็นมงคล รูปที่ได้เห็นแล้วหรือ เป็นมงคล เสียงที่ได้ยินแล้วหรือ เป็นมงคล อารมณ์ที่ได้ทราบแล้วหรือ เป็นมงคล ใครรู้จักมงคล ฯ ครั้งนั้น ชายนายหนึ่ง ชื่อว่า ทิฐุมังคลิกะ กล่าวว่ ข้าพเจ้ารู้จักมงคล รูปที่ได้เห็นแล้ว เป็นมงคลในโลก รูปที่สมมติว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง ชื่อว่า รูปที่ได้เห็นแล้ว คือ คนบางคนในโลกนี้ ลูกขึ้นแต่เข้าตรู เห็นนกแอ่นลมบ้าง มะตูมอ่อนบ้าง หญิงมีครรภ์บ้าง พวกเด็กน้อยผู้ประดับประดาบ้าง หม้อน้ำเต็มบ้าง ปลาตะเพียนสดบ้าง ม้าอาชาไนยบ้าง รถเทียมด้วยม้าอาชาไนยบ้าง โคอุสภะบ้าง แม่โคบ้าง โคนแดงบ้าง ก็หรือว่า เห็นรูปเช่นนั้นอย่างใดอย่างหนึ่งแม้ว่าอย่างอื่น ที่สมมติว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง นี้เรียกว่า รูปที่ได้เห็นแล้วเป็นมงคล ฯ ชายนายหนึ่ง ชื่อว่า สุตมังคลิกะ ได้ฟังดังนั้น จึงกล่าวว่า ท่านผู้เจริญ ธรรมดาว่าจักขุนี้ ย่อมเห็นรูปที่สะอาดบ้าง ไม่สะอาดบ้าง ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง น่าชอบใจบ้าง ไม่น่าชอบใจบ้าง ถ้าว่ รูปที่จักขุนี้ ได้เห็นแล้ว จะพึงเป็นมงคลไซ้ร้ ก็ะพึงเป็นมงคลไปทั้งหมด เพราะฉะนั้น รูปที่ได้เห็นแล้ว จึงไม่เป็นมงคล ก็ อีกอย่างหนึ่งแล เสียงที่ได้ยินแล้ว เป็นมงคล เสียงที่สมมติว่าเป็นมงคลอย่างยิ่ง ชื่อว่า เสียงที่ได้ยินแล้ว ฯ

๒. อีกนัยหนึ่ง ฯ สำหรับพวกคฤหัสถ์ มุสาวาทที่เป็นไปโดยนัยเป็นต้นว่า ไม่มี เพราะไม่ประสงค์จะให้ของ ๆ ตน ชื่อว่า มีโทษน้อย มุสาวาทที่มุสาวาทที่บุคคลเป็นพยาน กล่าวเพื่อหักรานประโยชน์ ชื่อว่า มีโทษมาก ฯ สำหรับพวกบรรพชิต มุสาวาทที่เป็นไปโดยนัยบุรณกถาว่ วันนี้ น้ำมันในบ้านไหลไปตุจแม่น้้า ดังนี้เป็นต้น เพราะได้

น้ำมันหรือเนยใสแม้เพียงนิดหน่อย โดยประสงค์จะให้หัวเราะกัน ชื่อว่า มีโทษน้อย ส่วนมุสาวาทของพวกเธอ ผู้กล่าวสิ่งที่ตนไม่ได้เห็นนั้นแล โดยนัยเป็นต้นว่า ข้าพเจ้าเห็น ชื่อว่า มีโทษมาก ๆ กถาที่เป็นไปด้วยอำนาจทำเรื่องที่ยังพร่องเพราะน้อยให้เต็ม ชื่อว่า บุรณกถา ๆ ก็ การเปล่งวาจาที่เป็นไปโดยไม่ต้องการจะให้ของ ๆ ตน และโดยนัยบุรณกถา ชื่อว่า มุสาวาท เฉพาะของบุคคลผู้มุ่งกล่าวให้คลาดเคลื่อนเป็นเบื้องหน้า ก็จริง ถึงอย่างนั้น เจตนาในมุสาวาทนั้น ก็ย่อมไม่รุนแรง เพราะเหตุนั้น ท่านจึงกล่าวมุสาวาทนั้นมีโทษน้อย ๆ

มุสาวาทนั้น มีองค์ ๔ คือ เรื่องไม่จริง ๑ จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน ๑ ความพยายามเกิดจากจิตนั้น ๑ ผู้อื่นรู้เรื่องนั้น ๑ ๆ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **ตชฺชโ** คือ สมควรแก่จิตนั้น ๆ อธิบายว่า สมควร การกล่าว ให้คลาดเคลื่อน ๆ ด้วยบทว่า **วายาโม** ท่านกล่าวถึงประโยค โดยยกความพยายามเป็นประธาน ๆ ท่านกล่าวว่าผู้อื่นรู้เรื่องนั้น เป็นองค์อันหนึ่ง เพราะแม้เมื่อมุสาวาทที่บุคคลทำความพยายามด้วยประสงค์ในอันกล่าวให้คลาดเคลื่อน เมื่อผู้อื่นไม่รู้เรื่องนั้น การกล่าวให้คลาดเคลื่อนก็ไม่สำเร็จ ๆ ส่วนอาจารย์บางพวกกล่าวว่า มุสาวาทมีองค์ ๓ คือ คำไม่จริง ๑ จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน ๑ ผู้อื่นรู้เรื่องนั้น ๑ ดังนี้ ๆ

—◆—
ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๗

แปล ไทยเป็นมคธ

พ.ศ. ๒๕๔๕

๑. ตตฺรายนมฺนุพฺพุทฺทิกา ชมฺพุทฺธิเป กิร ตตฺต ตตฺต นคฺรทฺวารสณฺจชาคารสภาทิสฺสุ
 มหาชนา สนฺนิปตฺติควา ทิรฺฉณฺยสุวณฺณํ ทควาปิ นานปฺปรการํ สีตาทฺรณาทิกํ พาทิรฺกานํ กถํ
 กถาเปฺนติ ๑ เอเกกา กถา จาตุมาสจฺจเยน นิฏฺฐาติ ๑ ตตฺตเดกทิวสํ มจฺจลกถา อุทฺปาทิ
 กิณฺนุ โช มจฺจลํ กิ ทิฏฺฐํ มจฺจลํ สุตํ มจฺจลํ มุตํ มจฺจลํ โภ มจฺจลํ ชานาตีติ ๑ อเถโก
 ทิฏฺฐมจฺจลโก นาม ปุริโส อาท อหํ มจฺจลํ ชานามิ ทิฏฺฐํ โลกํ มจฺจลํ ทิฏฺฐํ นาม
 อภิมจฺจลสมฺมตํ รูปิ เสยฺยถิํ อีเชกจฺโจ กาลสฺเสฏฺฐชาย วาตสฺกณฺ วา ปสฺสติ เวหฺวลญฺจ
 วา คพฺุทฺธินํ วา กุมารเก วา อลจฺจกตปฺปฏิยตฺเต ปุณฺณชฺฌํ วา อลฺลโรหิตมจฺจํ วา อาชณฺณํ
 วา อาชณฺณรถํ วา อุสฺสํ วา คาวิ วา กปิลํ วา ยํ วา ปนฺณณฺมปิ กิลฺลิจิ เหวรูปิ
 อภิมจฺจลสมฺมตํ รูปิ ปสฺสติ อิทํ วุจฺจติ ทิฏฺฐมจฺจลนฺติ ๑ ตํ สุตฺวา สุตฺมจฺจลโก นามโก
 ปุริโส อาท จกฺขุ นามตํ โภ สุจิมฺปิ อสุจิมฺปิ สุนฺทรมฺปิ อสุนฺทรมฺปิ มนาปฺมปิ อมนาปฺมปิ
 ปสฺสติ ยทิ เตน ทิฏฺฐํ มจฺจลํ ลียา สทฺพมฺปิ มจฺจลํ ลียา ตสฺมา น ทิฏฺฐํ มจฺจลํ อปิจ
 โช ปนฺ สุตํ มจฺจลํ สุตํ นาม อภิมจฺจลสมฺมโต สทฺโท ๑

(มั่งคั่งคดทีปนี อุบัติคคิกถา หน้า ๒ - ๓ ข้อ ๓)

๒. อปโร นโย ๑ คหฺภูชานํ อตฺตโน สนฺตกํ อทาทฺกามตาย นตฺถิตฺติอาทินยปฺปวตฺโต
 อปฺปสวาชฺโซ สกฺขินา หุตฺวา อตฺตณฺยชนตฺถํ วุตฺโต มหาสวาชฺโซ ๑ ปพฺพชิตานํ อปฺปกมฺปิ
 เตลํ วา สปริ วา ลภิตฺวา หสฺสาธิปฺปาเยน อชฺช คาเม เตลํ นทิมณฺเวย สนฺทตีติ
 ปุรณฺณกถานเยน ปวตฺโต อปฺปสวาชฺโซ อทฺธิญฺจเยว ปน ทิฏฺฐนฺติอาทินา นเยน วทฺนฺตานํ
 มหาสวาชฺโซ ๑ ปุรณฺณกถา นาม อปฺปตฺตาย อุณฺสส อตฺตสฺส ปุรณฺณวเสน ปวตฺตา กถา ๑
 กามณฺจ อตฺตโน สนฺตกํ อทาทฺกามตาย ปุรณฺณกถานเยน จ ปวตฺโต วิสฺวาทนปฺปรกฺขารสฺเสว
 มุสวาทฺโต ตตฺต ปน เจตนา พลวตี น โหตีติ อปฺปสวาชฺชตา วุตฺตา ๑

ตสฺส จตฺตาริ สมฺภารา โหนฺติ อตถํ วตฺถุํ วิสฺวาทนจิตฺตํ ตชฺโซ วายาโม ปสฺส
 ตทตฺตวิชานนฺติ ๑

ตตุล ตชฺโชติ ตสฺसानุรูป วิสฺวาทนานุรูปติ อตุโธ ฯ วายาโมติ วายามสีเสน
ปโยคมาห ฯ วิสฺวาทนารูปาเยน ปโยเค กเตปี ปเรน ตสฺมี อตุเถ อวิญญาเต
วิสฺวาทนสฺส อสิชฺฌนโต ปฺรสุส ตทตฺตวิชานํ เอโก สมภาโร วุตฺโต ฯ เกจิ ปน อภูตํ วจนํ
วิสฺวาทนจิตฺตํ ปฺรสุส ตทตฺตวิชานนฺนุติ ตโย สมภาราติ วทฺนติ ฯ

(มังคศฺคตทีปนี วินัย หน้า ๒๐๘ - ๒๐๙ ข้อ ๒๑๑)